

Digitale geletterdheid in het funderend onderwijs

'Ga nu aan de slag met digitale geletterdheid'

Jongeren zien zichzelf vaak als behoorlijk digitaal geletterd. De praktijk wijst anders uit. Ook is er veel verschil tussen leerlingen. De thuissituatie kan een belangrijke rol spelen, maar ook de aandacht voor digitale geletterdheid tussen scholen loopt flink uiteen. Vanuit het Masterplan Basisvaardigheden wordt aandacht besteed aan dit leergebied. Voor scholen die nu aan de slag willen, ondersteunt SLO met handreikingen en instrumenten op het platform basisvaardigheden. Daarnaast wordt er met het veld gewerkt aan kerndoelen voor digitale geletterdheid.

Tekst Brigitte Bloem

Digitale geletterdheid kent een breed palet aan kennis en vaardigheden en de digitale ontwikkelingen gaan snel. Het onderwijs heeft hier een duidelijke rol te vervullen. Doel van digitale geletterdheid is alle leerlingen actief, verantwoordelijk, kritisch en zelfstandig gebruik te laten maken van digitale media en andere technologieën in onze informatie- en netwerksamenleving. Steeds meer scholen starten met het aanbieden van (onderdelen van) digitale geletterdheid in hun onderwijsprogramma. Martin Klein Tank is curriculumontwikkelaar bij SLO en is blij dat digitale geletterdheid onderdeel is van het Masterplan Basisvaardigheden. In het kader van dat Masterplan ontwik-

kelden Klein Tank en collega's diverse handreikingen en instrumenten, waarmee scholen digitale geletterdheid een structurele plek kunnen geven in hun onderwijs. "We bieden onder meer een stappenplan,

een inhoudskaart en factsheet over het hoe, wat en waarom van digitale geletterdheid, gestaafd met onderzoeksresultaten", somt Klein Tank op. "Ook is een spel ontwikkeld, waarmee je als schoolteam of

Onze school focust veel op vaardigheden. Daar horen digitale vaardigheden vanzelfsprekend bij.

vaksectie onder begeleiding tot een gezamenlijke visie komt. Vanuit deze visie kun je beredeneerde vervolgstappen zetten.” Oud-leraar Thijs Goedegebure is sinds kort collega van Klein Tank bij SLO. Tot voor kort was hij voor de stichting Openbaar Onderwijs Groningen (OOG) werkzaam als projectleider digitale geletterdheid. “Al zo’n zes jaar geleden zijn we binnen OOG gestart met een project om bij alle aangesloten po- en vo-scholen digitale geletterdheid te integreren in het lesprogramma.” Een van die scholen is de Leon van Gelder in Groningen. Floris Zwart is verantwoordelijk voor het ‘digitaal projectonderwijs’ (DPO). “Op onze school wordt lesgegeven aan heterogene klassen”, legt Zwart uit. “Leerlingen van verschillende

niveaus blijven vier jaar lang bij elkaar in de klas. Ook de leraren en mentoren gaan vier jaar lang met hun leerlingen mee. Binnen de klas werken leerlingen in tafelgroepen intensief samen aan projecten. Onze school focust veel op vaardigheden. Daar horen digitale vaardigheden vanzelfsprekend bij, vinden we.”

Digitale geletterdheid op de Leon van Gelder

Of je digitale geletterdheid als apart leergebied aanbiedt, of integreert in de andere vakken is natuurlijk de eigen schoolkeuze. De Leon van Gelder heeft ervoor gekozen om te starten met digitale geletterdheid als apart vak binnen het projectonderwijs, om het later te

kunnen integreren in andere leergebieden binnen het projectonderwijs. Zwart: “In het eerste jaar van DPO hebben de mentoren dit nieuwe leergebied voor hun rekening genomen. Ze zijn gestart met de basisvaardigheden van computergebruik. Heel basaal, maar wel heel waardevol als je dat je leerlingen meteen goed aanleert. Nu geven diverse leraren, waaronder ikzelf, DPO als vak in jaar 1.” Vanaf het begin is alles goed afgestemd binnen het lerarenteam. “We inventariseren bij de collega’s regelmatig welke digitale vaardigheden ze van leerlingen vragen om goed te kunnen functioneren in de lessen. Vervolgens bieden we die kennis aan tijdens DPO en kunnen de leerlingen de bijbehorende vaardighe-

Waar gaat het om bij de basisvaardigheden digitale geletterdheid?

Bij digitale geletterdheid gaat het om kennis, vaardigheden en houding op het gebied van:

- Gebruik van digitale technologie
- Digitale communicatie en samenwerking
- Zoeken en vinden van informatie en data
- Creëren van digitale content
- Oplossen van digitale problemen
- Veiligheid

De handreikingen en instrumenten digitale geletterdheid voor scholen vind je op: www.slo.nl/dg-vo en www.slo.nl/basisvaardigheden

Wettelijk kader

Met de ontwikkeling van eigen kerndoelen wordt digitale geletterdheid voor het eerst als leergebied opgenomen in het landelijk curriculum voor het primair onderwijs, de onderbouw voortgezet onderwijs en het (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs. De kerndoelen worden eind november in concept opgeleverd en vervolgens beproefd in de onderwijspraktijk. Daarna volgt vastlegging in wetgeving. SLO ontwikkelt samen met de onderwijssector de kerndoelen digitale geletterdheid. Ga voor meer informatie over de actualisatie van de kerndoelen naar: www.actualisatiekerndoelen.nl/digitalegeletterdheid

Expertisepunt digitale geletterdheid

Een consortium, bestaand uit Kennisnet en SLO, heeft van het ministerie van OCW de opdracht gekregen om in samenwerking met verschillende onderwijspartners een Expertisepunt digitale geletterdheid in te richten. Op een centrale plek brengt het expertisepunt straks vraag en aanbod rondom digitale geletterdheid bij elkaar, voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs, gespecialiseerd onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs en voor (leraren)opleidingen. Houd voor meer informatie het nieuws van SLO en Kennisnet in de gaten.

den oefenen. Al doende komen er steeds meer facetten van digitale geletterdheid bij”, schetst Zwart. “Na dit schooljaar gaan we kijken hoe we DPO waardevol kunnen inzetten in de andere jaarlagen, zodat het een doorlopende leerlijn wordt. De leerlingen in deze jaarlagen krijgen wel al onderdelen van digitale geletterdheid.”

Het mooie, vindt Goedegebure, is dat de school in het digitaal projectonderwijs ook relatief veel tijd inruimt om onder-

werpen als cyberpesten en fakenews te behandelen. “Het is ontzettend belangrijk dat je het daar met leerlingen over hebt. Je sluit aan bij de actualiteit en bij hun leefwereld.” Zwart kan dat beamen. “We hebben al heel wat waardevolle kringgesprekken gevoerd met onze leerlingen.”

Voor leerlingen

Structurele aandacht voor digitale geletterdheid draagt zeker bij aan gelijke kan-

sen voor leerlingen, constateert Zwart. “De thuissituatie bepaalt in grote mate of een leerling veel of weinig digitale kennis en vaardigheden heeft. Werkt een leerling bijvoorbeeld thuis samen met de rest van het gezin op een oude pc en is er geen ondersteuning van de ouders, dan staat deze leerling meteen met 1-0 achter.”

Drie scholen binnen OOG hebben vanuit de stichting alle leerlingen een *device* ter beschikking kunnen stellen. Daar is de Leon van Gelder er een van. Goedegebure: “Mijn advies aan scholen is om goed na te gaan wat er nodig is om je leerlingen gelijke kansen te bieden.” Op de Leon van Gelder kunnen leerlingen een speciaal programma Kunst, Theater, Media en Muziek volgen. Zwart ervaart dat deze leergebieden ook heel geschikt zijn om digitale vaardigheden te oefenen. “Denk aan digitale beeldbewerking, digitale muziek maken en tekenen op *devices*. Dit kun je ook weer combineren, bijvoorbeeld met de zaakvakken. Voor geschiedenis maken leerlingen die dat willen in plaats van een geschreven werkstuk bijvoorbeeld een mythologische voorstelling in Minecraft. Er zijn zoveel mogelijkheden en de leerlingen vinden het geweldig!”

Omdat het nog even duurt voordat de kerndoelen een definitieve plek in het funderend onderwijs krijgen, adviseren alle drie scholen niet te wachten. “Gaan nu aan de slag en maak gebruik van de materialen van SLO. SLO biedt diverse handreikingen en instrumenten, waarmee je gestructureerd een schoolvisie kunt vormen en een plan van aanpak kunt maken”, benadrukt Goedegebure. Zwart vult aan: “Wij zijn blij dat we als school op tijd zijn gestart. Nu is er nog tijd om zaken uit te proberen in je onderwijs. En het allerbelangrijkste: je doet het voor je leerlingen!” ■